

Avioero - Portugali

Tämän sivun alkukielistä versiota [pt](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Millä edellytyksillä avioeron voi saada?
- 2 Mitkä ovat avioeron myöntämisperusteet?
- 3 Mitä laillisia vaikutuksia avioerolla on
 - 3.1 aviopuolisoiden henkilökohtaisiin suhteisiin (esim. sukunimeen)
 - 3.2 omaisuuden jakamiseen puolisoitten välillä
 - 3.3 puolisoitten alaikäisiin lapsiin
 - 3.4 toisen puolison velvollisuuteen maksaa toiselle elatusapua?
- 4 Mitä lakitermi ”asumusero” käytännössä tarkoittaa?
- 5 Mitä edellytyksiä asumuseroon liittyy?
- 6 Mitä laillisia vaikutuksia asumuserolla on?
- 7 Mitä lakitermi ”avioliiton mitätöinti” käytännössä tarkoittaa?
- 8 Millä edellytyksillä avioliiton voi mitätöidä?
- 9 Mitä laillisia vaikutuksia avioliiton mitätöinnillä on?
- 10 Mitä vaihtoehtoisia muita kuin juridisia keinoja avioeroon liittyvien asioiden ratkaisemiseksi on olemassa?
- 11 Minne avioero-/asumusero-/mitätöintihakemukset tulee lähettää? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?
- 12 Voiko asian hoitamiseen saada oikeusapua?
- 13 Voiko avioero-/asumusero-/mitätöintipäätökseen hakea muutosta?
- 14 Millä tavoin tulee menetellä jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama avioero-/asumusero-/mitätöintipäätös tunnustetaan tässä jäsenvaltiossa?
- 15 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan vastustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman avioero-/asumusero-/mitätöintipäätöksen tunnustamista tässä jäsenvaltiossa? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?
- 16 Mitä lakia sovelletaan avioeroasiassa silloin kun puoliset eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai ovat eri maiden kansalaisia?

1 Millä edellytyksillä avioeron voi saada?

Portugalissa avioeroa voivat hakea puoliset yhdessä yhteisestä sopimuksesta (*mútuο consentimento*) tai toinen puoliso yksin (*sem consentimento*).

Jos puoliset hakevat yhdessä avioeroa, he sopivat yhdessä aviosuhteen purkamisesta, elatusavun maksamisesta sitä tarvitsevalle puolisolle, alaikäisten lasten huollosta ja perheen yhteistä kotia koskevista järjestelyistä.

Jos toinen puoliso hakee avioeroa yksin, hän panee avioerohakemuksen vireille tuomioistuimessa laissa säädettyjen syiden perusteella tai muiden sellaisten syiden perusteella, jotka osoittavat aviosuhteen rikkoutuneen lopullisesti (syyllisyyskysymyksiä ei käsitellä).

2 Mitkä ovat avioeron myöntämisperusteet?

Kun avioerohakemus esitetään yhdessä, aviopuolisoiden ei tarvitse perustella, minkä vuoksi avioeroa vaaditaan.

Toisen puolison yksin esittämän avioerohakemuksen perusteena voi olla se, että

- a) puoliset ovat käytännössä asuneet erillään yhtäjaksoisesti vuoden ajan, eli puoliset eivät ole viettäneet yhteiselämää eikä kumpikaan tai toinen puoliso halua enää palata yhteen;
- b) puolison psyykkisessä terveydentilassa on tapahtunut yli vuoden kestänyt muutos, jonka vakavuus asettaa kyseenalaiseksi mahdollisuuden yhteiselämään;
- c) puoliso on ollut poissa vähintään vuoden, jonka aikana hänestä ei ole kuultu mitään;
- d) aviosuhteen voidaan osoittaa rikkoutuneen lopullisesti muista syistä (syyllisyyskysymyksiä ei käsitellä).

3 Mitä laillisia vaikutuksia avioerolla on

3.1 aviopuolisoiden henkilökohtaisiin suhteisiin (esim. sukunimeen)

Avioeron johdosta avioliitto purkautuu. Avioeron oikeusvaikutukset ovat samankaltaisia kuin avioliiton purkautuessa puolison kuoleman johdosta, lukuun ottamatta lainsäädännössä säädettyjä poikkeuksia.

Avioeron vaikutukset astuvat voimaan avioerotuomion tullessa voimaan. Avioeron varallisuus oikeudelliset vaikutukset takautuvat kuitenkin avioerohakemuksen esittämispäivään.

Jos puolisojen asumusero vahvistetaan menettelyn aikana, kumpi tahansa puoliso voi pyytää, että avioeron vaikutukset tulevat voimaan takautuvasti tuomiossa vahvistettuna asumuseron alkamispäivänä.

Avioerosta huolimatta puoliso voi säilyttää muuttuneen sukunimensä edellyttäen, että toinen puoliso suostuu siihen tai että asia hyväksytään tuomioistuimessa, joka ottaa huomioon esitetyt perustelut. Entinen puoliso voi antaa suostumuksensa notaarin laatimalla asiakirjalla, valaheitoisella asiakirjalla (avioeromenettelyn aikana annettu kirjallinen todiste, jossa osapuoli ilmaisee suostumuksensa) tai väestörekisterin virkamiehelle tehdyllä ilmoituksella. Entisen puolison nimen käyttöoikeutta koskevan pyynnön voi esittää tuomioistuimelle avioeromenettelyssä tai erillisessä menettelyssä (myös avioerotuomion antamisen jälkeen).

3.2 omaisuuden jakamiseen puolisoitten välillä

Kumpikaan puoliso ei voi osituksessa saada haltuunsa enemmän kuin tilanteessa, jossa avioliitto on solmittu sellaisen aviovarallisuusjärjestelmän mukaisesti, jossa avioliiton aikana kertynyt omaisuus on yhteistä.

Kumpikin puoliso menettää kaikki toiselta puolisoilta tai kolmannelta osapuolelta avioliiton tai siviilisäädyn ansiosta saadut tai odotettavissa olevat etuudet, olipa asiaa koskeva ehto esitetty ennen avioliiton solmimista tai sen jälkeen. Lahjoittaja voi kuitenkin siirtää etuuden puolisoitten lapsille.

Avioeron vaikutukset astuvat voimaan avioerotuomion tullessa voimaan. Avioeron varallisuus oikeudelliset vaikutukset takautuvat kuitenkin avioerohakemuksen esittämispäivään.

Jos puolisojen asumusero vahvistetaan menettelyn aikana, kumpi tahansa puoliso voi pyytää, että avioeron vaikutukset tulevat voimaan takautuvasti tuomiossa vahvistettuna asumuseron alkamispäivänä.

Tuomioistuin voi antaa perheen yhteisen kodin vuokrausoikeuden pyynnöstä toiselle puolisoille, olipa koti sitten puolisoitten yhteinen tai toisen puolison omistuksessa. Se ottaa huomioon etenkin molempien puolisoitten tarpeet ja heidän lastensa edun. Vuokrauksessa sovelletaan huoneenvuokrasääntöjä, mutta tuomioistuin voi määrittää puolisoita kuultuaan sopimusehdot ja mikäli perusteltua, purkaa vuokrasopimuksen asunnonomistajan vaatimuksesta. Puolisojen sopimuksen hyväksymisellä tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistettuja järjestelyjä voidaan muuttaa hakemuslainkäytön yleisten ehtojen mukaisesti.

3.3 puolisoitten alaikäisiin lapsiin

Avioero- ja asumuserotapauksissa ja avioliiton pätemättömäksi tai mitättömäksi julistamistapauksissa vanhemmat tekevät lapsen huoltoa, hänelle kuuluvaa elatusapua ja sen suoritustapaa koskevan sopimuksen, joka on vahvistettava tuomioistuimessa (jos puoliset hakevat asumus- tai avioeroa yhdessä, sopimuksen vahvistaa väestörekisterivirkamies (*Conservador do Registo Civil*)).

Mikäli sopimusta ei ole, tuomioistuin tekee päätöksen alaikäisen etujen mukaisesti. Tavoitteena on läheisen suhteen säilyttäminen molempiin vanhempiin. Tuomioistuin pyrkii edistämään ja hyväksymään sopimuksia ja tekemään päätöksiä, jotka edistävät mahdollisuuksia tiiviiseen yhteydenpitoon molempien vanhempien kanssa ja vastuun jakamiseen vanhempien kesken. Huoltajuus voidaan myöntää toiselle vanhemmista tai kolmannelle henkilölle tai lastensuojelulaitokselle (*estabelecimento de reeducação ou assistência*).

Tarkempia tietoja asiasta on Lapsen huolto -sivulla.

3.4 toisen puolison velvollisuuteen maksaa toiselle elatusapua?

Kummankin aviopuolison on pystyttävä huolehtimaan toimeentulostaan avioeron jälkeen. Kummalla tahansa aviopuolisoista on oikeus elatusapuun avioeromuodosta riippumatta. Elatusapuoikeus voidaan kuitenkin evätä oikeudenmukaisuuteen liittyvistä ilmeisistä syistä.

Elatusavun määrää vahvistaessaan tuomioistuimen on otettava huomioon avioliiton kesto, puolisojen osuus perheen talouden ylläpidossa, aviopuolisoiden ikä ja terveydentila, ammatti ja työllistymismahdollisuudet, yhteisten lasten hoitoon mahdollisesti kuluva aika, tulot ja varat, uusi avo- tai avioliitto sekä yleisesti ottaen kaikki edunsaajan tarpeisiin ja elatusapuvollisen valmiuksiin vaikuttavat tekijät.

Tuomioistuimen on asetettava elatusvelvollisen lapsen liittyvät elatusvelvoitteet etusijalle verrattuna velvoitteisiin, joita avioerosta aiheutuu entistä puolisoa kohtaan.

Edunsaajapuolisolla ei ole oikeutta vaatia vastaavanlaisen elintason ylläpitämistä kuin avioliiton aikana.

Tarkempia tietoja asiasta on Elatusvaateet-sivulla.

4 Mitä lakitermi "asumusero" käytännössä tarkoittaa?

Asumusero ei pura aviosuhdetta, mutta päättää elatusapuoikeutta lukuun ottamatta yhteiselämää ja huolehtimista koskevat velvollisuudet.

Omaisuuksien asumusero vaikuttaa samalla tavoin kuin avioliiton purkamisen.

Asumusero päättyy puolisojen sovinnontekoon tai avioliiton purkamiseen.

5 Mitä edellytyksiä asumuseroon liittyy?

Puolisoiden yhdessä hakeman tai vain toisen puolison yksin hakeman asumuseron edellytykset ovat pääosin samat kuin avioeron tapauksessa.

6 Mitä laillisia vaikutuksia asumuserolla on?

Kuten kysymykseen 4 annetussa vastauksessa todetaan, asumusero päättää elatusapuoikeutta lukuun ottamatta yhteiselämää ja huolehtimista koskevat velvollisuudet, ja vaikuttaa omaisuuteen samalla tavoin kuin avioliiton purkamisen.

Asumuseroon sovelletaan avioeroa koskevia sääntöjä tarvittavin mukautuksin.

Asumusero voidaan muuntaa avioeroksi, mutta asumusero ei ole avioeron saamisen edellytys tai avioeromenettelyn vaihe.

Mikäli puoliset eivät pääse sovintoon, kumpi tahansa heistä voi vaatia vuoden kuluttua toisen puolison hakemuksesta tai molempien puolisojen yhteisestä sopimuksesta haetun lainvoimaisen asumuserotuomion antamisen jälkeen, että asumusero muunnetaan avioeroksi. Jos puoliset vaativat muuntamista yhdessä, ei edellä mainittua vuoden määräaikaa noudateta vaan avioerotuomio annetaan heti.

Jos toinen puoliso hakee asumuseron muuntamista avioeroksi, toiselle puolisolle annetaan asia tiedoksi henkilökohtaisesti tai tämän asianajajan välityksellä. Puoliso voi vastustaa hakemusta 15 päivän kuluessa vain, jos perusteena on yhteiselämän jatkaminen uudelleen. Jos hakemusta vastustetaan, sen tueksi on esitettävä näyttöä, ja tuomio annetaan 15 päivän kuluessa.

Asumuseron muuttamista avioeroksi voidaan hakea kaikissa väestörekisteritoimistoissa (*conservatória do registo civil*). Tosiasiallisiin ja oikeudellisiin seikkoihin perustuva hakemus jätetään toimistoon yhdessä esitetyn näytön ja asiakirjatodisteiden kanssa.

Toista puolisoa kehoitetaan esittämään vastauksensa 15 päivän kuluessa ja liittämään siihen näyttöä ja asiakirjatodisteita.

Jos vastaväitteitä ei esitetä ja hakijan esittämät tosiseikat katsotaan toteen näytetyiksi, väestörekisterivirkamies hyväksyy hakemuksen tarkistettuaan, että lakisääteiset vaatimukset täyttyvät.

Jos vastaväitteitä esitetään, väestörekisterivirkamies järjestää sovittelutapaamisen 15 päivän kuluessa. Hän voi myös määrätä toimenpiteitä ja pyytää esittämään todisteita, joilla varmistetaan lakisääteisten vaatimusten täytyminen.

Jos toinen osapuoli on esittänyt vastaväitteitä mutta sovintoon ei päästä, osapuolille annetaan kahdeksan päivää aikaa esittää väitteitä ja uutta näyttöä. Asia siirretään sen hallintoalueen, johon väestörekisteri kuuluu, asiassa toimivaltaisen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Kun asia on siirretty tuomioistuimeen, tuomari määrää esittämään näyttöä ja vahvistaa käsittelyn alkamisajan.

7 Mitä lakitermi "avioliiton mitätöinti" käytännössä tarkoittaa?

"Avioliiton mitätöinti" tarkoittaa avioliiton laillisten vaikutusten kumoamista avioliiton pätemättömyyttä koskevat perusteet esittäen.

8 Millä edellytyksillä avioliiton voi mitätöidä?

Avioliiton voi mitätöidä, jos se on solmittu seuraavanlaisissa olosuhteissa:

- a) siihen liittyy jokin ehdoton avioeste (absoluuttinen tai sukulaisuuteen perustuva);
- b) toinen puoliso on toiminut tai molemmat puoliset ovat toimineet vasten tahtoaan tai vapaasta tahdostaan mutta virheeseen perustuen tai pakotettuna;
- c) avioliitto on solmittu ilman todistajia, kun lainsäädännön mukaisesti todistajien läsnäolo on pakollista.

Absoluuttisia avioesteitä, joiden vuoksi kyseiset henkilöt eivät saa solmia avioliittoa, ovat esimerkiksi seuraavat:

- a) alle 16 vuoden ikä;
- b) kyseessä on tunnetusti mielenterveydeltään häiriintynyt henkilö (ei myöskään oireettomina ajanjaksoina) tai henkilö, jolta avioliiton solmiminen on kielletty tai joka on kykenemätön solmimaan avioliittoa psyykkisen terveydentilansa vuoksi;
- c) edellinen avioliitto (katolinen tai siviilivihkiminen) on vielä voimassa, vaikka avioliitosta ei ole tehty merkintää väestörekisteriin.

Sukulaisuuteen perustuvia avioesteitä, joiden vuoksi kyseiset henkilöt eivät saa solmia avioliittoa, ovat esimerkiksi seuraavat:

- a) suora sukulaisuussuhde ylenevässä tai alenevassa polvessa;
- b) toisen polven sivusukulaisuussuhde;
- c) suora suhde ylenevässä tai alenevassa polvessa;
- d) toinen puoliso on tuomittu syylliseksi tai osalliseksi kumppaninsa aiempaan puolisoon kohdistuneeseen harkittuun henkirikokseen tai sen yritykseen.

Avioliiton voi mitätöidä yhteisymmärryksen puutteen vuoksi, jos:

- a) henkilö ei ole avioliiton solmimishetkellä ollut tietoinen asiasta onnettomuuden tai muun syyn vuoksi;
- b) henkilöllä oli virheellinen tieto toisen osapuolen fyysisestä identiteetistä;
- c) suostumus avioliittoon on annettu fyysisen pakottamisen perusteella;
- d) kyseessä on valeoikeustoimi.

Mitätöinti on mahdollista puutteellisen tahdonilmaisuu perustuen vain silloin kun se perustuu toisen puolison olennaisiin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, se on annettu vilpittömästi ja osoitetaan, että ilman sitä avioliittoa ei olisi solmittu.

Henkisen pakottamisen perusteella solmittu avioliitto voidaan mitätöidä, jos toista puolisoa on uhattu vakavasti ja laittomasti ja pelko uhkauksen toteuttamisesta on todellinen.

Jos henkilö tietoisesti ja lainvastaisesti kiristää suostumuksen avioliittoon toiselta osapuolelta lupaamalla, että suojelee häntä tulevalta vaaralta tai muiden osapuolten aiheuttamalta vaaralta, tämän katsotaan vastaavan laitonta uhkausta.

Tahdonilmaisu avioliittoa solmittaessa johtaa oletukseen siitä, että puoliso haluaa avioitua ja että tahdonilmaisu ei perustu virheellisiin tietoihin tai pakottamiseen.

9 Mitä laillisia vaikutuksia avioliiton mitätöinnillä on?

Jos molemmat puoliset ovat toimineet vilpittömästi, siviilivihkimisen mitätöinti tulee voimaan suhteessa puolisoihin ja kolmansiin, kun tuomioistuimien on antanut mitätöintituomion.

Jos vain toinen puolisoista on toiminut vilpittömästi, vain kyseinen puoliso voi vedota kyseisestä siviilisäädystä johtuviin etuuksiin ja esittää vastaväitteitä kolmansille edellyttäen, että kolmansiin kohdistuvat vaikutukset perustuvat pelkästään puolisoitten välisiin suhteisiin.

Vilpittömästi katsotaan toimitun silloin, kun puoliso solmii avioliiton tietämättään sen pätemättömyyteen tai mitätöintiin johtavista syistä tai kun puolison tahdonilmaisu perustuu fyysiseen tai henkiseen pakottamiseen.

Vilpittömän mielen käsitteen tulkinta kuuluu valtion tuomioistuimien yksinomaiseen toimivaltaan. Yleensä puolisoitten oletetaan toimivan vilpittömästi.

Jos avioliitto julistetaan pätemättömäksi tai mitätöidään, vilpittömästi toimivan puolison oikeus elatusapuun säilyy lainvoimaisen tuomion tai vastaavan päätöksen kirjaamisen jälkeenkin.

10 Mitä vaihtoehtoisia muita kuin juridisia keinoja avioeroon liittyvien asioiden ratkaisemiseksi on olemassa?

Ennen avioeromenettelyn aloittamista väestörekisteritoimiston tai tuomioistuimen on tiedotettava puolisoille perhesovittelupalvelusta ja sen tarkoituksesta.

Perhesovittelu on tuomioistuimen ulkopuolinen perhesuhteisiin liittyvien riitojen ratkaisutapa. Siinä osapuolet osallistuvat itse keskusteluun ja pyrkivät sovittelijan avulla pääsemään sopimukseen.

Tämän vaihtoehtoisen riitojenratkaisukeinon avulla voidaan ratkaista kiistoja, jotka liittyvät huoltajuutta koskevaan päätökseen, muutokseen tai laiminlyöntiin, avio- ja asumuseroon, asumuseron muuttamiseen avioeroksi, erillään asuvien puolisoitten sovitteluun, tilapäisen tai pysyvän elatusavun myöntämiseen tai muuttamiseen, perheen kotia koskeviin järjestelyihin, puolison sukunimen käyttöä koskevan oikeuden epäämiseen ja entisen puolison sukunimen käytön hyväksymiseen.

Perheneuvoja (*mediador familiar*) on oikeusministeriön valtuuttama ammattilainen, joka vastaa tapaamisten järjestämisestä riippumattomasti ja puolueettomasti ja pyrkii auttamaan osapuolia sopimaan riitansa.

Puolisot voivat hakea yhdessä avioeroa väestörekisteritoimistolta (*Conservatória do Registo Civil*), lukuun ottamatta tapauksia, joissa sopimukseen on päästy toisen puolison yksin esittämään avioerohakemukseen perustuvan menettelyn tuloksena. Yhdessä esitetyn avioerohakemuksen liitteenä on toimitettava yksityiskohtainen luettelo puolisoitten yhteisestä omaisuudesta, sopimus perheen kotia koskevasta järjestelystä, sopimus elatusavun maksamisesta sitä tarvitsevalle puolisolle ja todistus lasten huoltoa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä tai, jos tällaista päätöstä ei ole ja perheessä on alaikäisiä lapsia, sopimus lasten huollosta.

11 Minne avioero-/asumusero-/mitätöintihakemukset tulee lähettää? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Asumus- tai avioero, jota puoliset hakevat yhdessä

Molemmat puoliset voivat hakea asumus- tai avioeroa yhdessä väestörekisteritoimistolta (*Conservatória do Registo Civil*). Hakemuksen liitteenä toimitetaan seuraavat asiakirjat:

- a) yksityiskohtainen luettelo yhteisestä omaisuudesta ja sen arvosta tai, jos puoliset sopivat jakavansa omaisuuden, ositussopimus tai hakemus sen tekemiseksi;
- b) todistus alaikäisten lasten huoltoa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä, tai jos tästä ei ole tuomioistuimen päätöstä, sopimus siitä;
- c) sopimus elatusavun suorittamisesta sitä tarvitsevalle puolisolle,
- d) sopimus perheen yhteistä kotia koskevasta järjestelystä;
- e) todistus mahdollisesta avioehtosopimuksesta.

Jos esitetyistä asiakirjoista ei muuta johdu, sopimuksia sovelletaan niin avioeromenettelyn aikana kuin avioerotuomion jälkeenkin.

Kun puoliset hakevat yhdessä asumus- tai avioeroa, menettely aloitetaan esittämällä molempien puolisoitten tai näiden valtuutettujen edustajien allekirjoittama avioerohakemus väestörekisterille. Hakemukseen liitetään edellä mainitut asiakirjat ja avioliittotodistus.

Vastaanotettuaan avioerohakemuksen väestörekisterivirkamies kutsuu puoliset koolle ja varmistaa, että lakisääteiset vaatimukset täyttyvät. Tapaamisessa puolisoille tarjotaan mahdollisuutta perhesovitteluun. Jos puoliset kuitenkin edelleen haluavat ottaa eron, virkamies arvioi toimitettuja sopimuksia ja kehottaa puolisoja muuttamaan niitä, jos ne eivät suojaa toisen osapuolen tai lasten etuja. Hän voi määrätä tätä varten toimenpiteitä ja vaatia esittämään näyttöä. Kun lakisääteisten vaatimusten täyttyminen on varmistettu ja edellä mainitut menettelyt on toteutettu, virkamies hyväksyy avioerohakemuksen.

Jos asiassa esitetään alaikäisten lasten huoltajuutta koskeva sopimus, menettely siirretään sen hallintoalueen toimivaltaisen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen syyttäväviranomaiselle, johon väestörekisteritoimisto kuuluu. Syyttäjä ilmoittaa kantansa sopimuksesta 30 päivän kuluessa.

Jos sopimuksessa ei syyttäjän mukaan oteta asianmukaisesti huomioon alaikäisten etua, asianosaiset voivat tehdä sopimukseen ehdotetut muutokset tai ehdottaa uutta sopimusta, jonka syyttäjä sitten käsittelee. Jos sopimuksessa otetaan asianmukaisesti huomioon alaikäisten etu tai jos aviopuolisot tekevät sopimukseen syyttäjän ehdottamat muutokset, avioerohakemus hyväksytään.

Jos asianosaiset eivät hyväksy syyttäjän ehdottamia muutoksia ja hakevat edelleen avioeroa ja/tai ehdotetut sopimukset eivät turvaa riittävällä tavalla toisen puolison etuja, avioeroasia siirretään käsiteltäväksi sen tuomiopiiriin alioikeudelle (*Tribunal de Comarca*), johon väestörekisteritoimisto kuuluu.

Kun asia siirtyy tuomioistuimelle, tuomari arvioi puolisoitten toimittamia sopimuksia ja kehottaa muuttamaan niitä, jos ne eivät suojaa toisen osapuolen tai lasten etuja.

Tuomari vahvistaa sen jälkeen avioeron vaikutukset asioihin, joiden osalta puoliset eivät ole muuttaneet sopimuksiaan. Jos jokin sopimuksista ei turvaa riittävällä tavalla toisen puolison etuja, tuomari voi esitettyjä sopimuksia arvioituaan määrätä toimenpiteitä ja vaatia esittämään mahdollisesti tarvittavaa näyttöä. Määrittäessään avioeron vaikutuksia tuomarin tulisi kannustaa puolisoja tekemään sopimus ja ottaa tehty sopimus huomioon.

Sen jälkeen puolisoitten yhdessä hakema avioero vahvistetaan ja kirjataan rekisteriin.

Puolisoitten yhdessä esittämä asumus- tai avioerohakemus toimitetaan tuomioistuimelle, jos osapuolet eivät liitä hakemukseen edellä mainittuja asiakirjoja.

Tässä tapauksessa avioerohakemus esitetään tuomioistuimelle. Saatuaan hakemuksen tuomari arvioi puolisoitten esittämät sopimukset ja kehottaa heitä muuttamaan sopimuskohdat, jotka eivät turvaa toisen osapuolen tai lasten etuja. Sen jälkeen tuomari määrittää avioeron vaikutukset asioihin, joista puoliset eivät ole sopineet. Hän voi määrätä toimenpiteitä ja vaatia esittämään mahdollisesti tarvittavaa näyttöä. Määrittäessään avioeron vaikutuksia tuomarin tulisi kannustaa puolisoja tekemään sopimus ja ottaa tehty sopimus huomioon. Sen jälkeen puolisoitten yhdessä hakema avioero vahvistetaan ja kirjataan rekisteriin.

Asumus- tai avioero, jota toinen puoliso hakee yksin

Toisen puolison yksinään esittämä asumus- tai avioerohakemus on toimitettava alaikäisiä koskevien asioiden ja perheoikeuden tuomioistuimeen (*Tribunal de Familia e Menores*) tai, jos sellaista ei ole, alueella toimivaltaiseen alioikeuteen (*Tribunal de Comarca*). Alueellinen toimivalta määräytyy hakijan (hakemuksen esittäjän) koti- tai asuinpaikan mukaan.

Asumuseroon sovelletaan avioeroa koskevia sääntöjä tarvittavin mukautuksin.

Asumusero päättyy puolisoitten sovinnontekoon tai avioliiton purkamiseen.

Kumpi tahansa puolisoista voi hakea yksinään avioeroa, kun avioerovaatimuksen perusteena on se, että puoliset ovat käytännössä asuneet erillään yhtäjaksoisesti vuoden ajan, puolison psyykkisessä terveydentilassa on tapahtunut yli vuoden kestänyt muutos, joka asettaa kyseenalaiseksi mahdollisuuden yhteiselämään, puolison vähintään vuoden kestänyt poissaolo, jonka aikana hänestä ei ole kuultu mitään, ja muut syyt, jotka osoittavat aviosuhteen rikkoutuneen lopullisesti, puolisoitten syillisyydestä riippumatta.

Heikommassa asemassa olevalla puolisoilla on oikeus hakea yleisissä tuomioistuimissa korvausta toisen puolison hänelle aiheuttamasta vahingosta yleisen siviilioikeudellisen vastuun perusteella.

Kun puoliso hakee avioeroa aviopuolison psyykkisessä terveydentilassa tapahtuneiden muutosten perusteella, hänen on korvattava avioliiton purkautumisesta puolisolle aiheutuvat henkiset vahingot. Korvausvaatimus on esitettävä avioerohakemuksen käsittelyn aikana.

Jos avioerohakemuksen perusteena on se, että puolison psyykkisessä terveydentilassa on tapahtunut yli vuoden kestänyt muutos, joka asettaa kyseenalaiseksi mahdollisuuden yhteiselämään, tai puolison vähintään vuoden kestänyt poissaolo, jonka aikana hänestä ei ole kuultu mitään, avioeroa voi hakea ainoastaan se puoliso, joka vetoaa psyykkisen terveydentilan muutokseen tai toisen puolison poissaoloon.

Jos puoliso, joka voi hakea eroa, ei saa tehdä niin, hakemuksen voi panna vireille hänen oikeudellinen edustajansa perheasioiden edunvalvontaelimen (*conselho de família*) luvalla. Jos kyseinen oikeudellinen edustaja on toinen puoliso, hakemuksen voivat oikeuden haltijan puolesta panna vireille sukulaiset suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa tai sivusukulaiset (kolmanteen polveen asti) perheasioiden edunvalvontaelimen luvalla.

Oikeus avioeroon ei siirry kuolemantapauksessa, mutta perilliset voivat jatkaa menettelyä ositusta varten, jos hakija kuolee menettelyn aikana. Samalla tavoin menettelyä voidaan jatkaa toisen puolison perillisiä vastaan.

Kun hakemus on jätetty ja jos edellytykset menettelyn aloittamiselle täyttyvät, tuomari vahvistaa päivämäärän sovitteluyritykselle ja kutsuu molemmat puoliset henkilökohtaisesti paikalle.

Jos sovitteluyritys epäonnistuu, tuomioistuimien pyrkii siihen, että molemmat puoliset hakevat eroa yhdessä. Jos sopimukseen päästään tai puoliset valitsevat jossakin menettelyn vaiheessa avioeron hakemisen yhdessä, menettelyssä noudatetaan samoja vaiheita kuin muissakin vastaavissa avioeromenettelyissä.

Jos tuomari ei onnistu saamaan puolisoja hakemaan yhdessä avio- tai asumuseroa, hän pyrkii saamaan puoliset sopimaan elatusavusta ja lasten huoltajuudesta. Tuomari pyrkii myös tarvittaessa siihen, että he pääsevät sopimukseen perheen kodin käytöstä menettelyn aikana.

Sovitteluyrityksen aikana tai missä tahansa muussa menettelyn vaiheessa puoliset voivat päättää hakea yhdessä avio- tai asumuseroa, jos tarvittavat edellytykset täyttyvät.

Jos toinen tai kumpikin puoliso on poissa tai sovittelu epäonnistuu, tuomari määrää, että toiselle puolisolle on annettava tiedoksi, että vastaus on esitettävä 30 päivän kuluessa. Välittömästi esitettävän tiedoksiannon yhteydessä toiselle puolisolle toimitetaan alkuperäisen hakemuksen jäljennös.

Jos toisen puolison olinpaikka ei ole tiedossa ja kaikki prosessioikeudelliset keinot hänen löytämisekseen on käytetty ilman tulosta, sovittelupäivämäärä perutaan ja poissa olevaa puolisoa kehoitetaan julkisella tiedoksiannolla esittämään vastauksensa.

Kun määräaika vastauksen esittämiselle on umpeutunut, menettelyä jatketaan normaaliin tapaan. Menettelyssä aihe määritetään ja todisteet luetellaan. Menettelyn lopuksi pidetään suullinen käsittely, jossa näyttö esitetään. Suullisen käsittelyn jälkeen menettely lopetetaan, ja tuomio annetaan 30 päivän kuluessa.

Asumuseroa voidaan hakea vastahakemuksella, vaikka avioeroa olisi jo haettu. Jos toinen puolisoista on hakenut asumuseroa, toinen voi tehdä vastahakemuksen, jolla hän hakee avioeroa. Tällöin annetaan avioerotuomio, jos molemmat hakemukset hyväksytään.

Avioliiton mitätöinti

Avioliiton voi mitätöidä jotakin oikeudellista tai oikeudenkäynnin ulkopuolista tarkoitusta varten ainoastaan erityisesti tätä varten tehdystä hakemuksesta annetun tuomion perusteella.

Alaikäisiä koskevien asioiden ja perheoikeuden tuomioistuimelle (*Tribunal de Família e Menores*) esitetyssä hakemuksessa luetellaan asianosaiset ja esitetään asiaa koskevat tosiseikat sekä aviosuhteen mitätöintipyyntö.

Tämänkaltaisen hakemuksen esittämistä koskeva asiavaltuus vaihtelee vaatimuksen perusteiden mukaisesti (*ks. vastaus kysymykseen 8*).

Avioliiton mitätöintiä voi vaatia puoliso tai suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva sukulainen tai neljännen polven sivusukulainen, puolisoiden perillinen tai adoptiolapsi tai myös syyttäjäviranomainen. Jos toinen puolisoista on alaikäinen tai henkilö, jolta avioituminen on kielletty tai joka on kykenemätön solmimaan avioliittoa psyykkisen terveydentilansa vuoksi, edellä mainittujen tahojen lisäksi hakemuksen voi panna vireille tai sitä voi jatkaa holhooja tai edunvalvoja ja kaksinnaimistapauksessa ensimmäinen puoliso.

Mitätöintiä valeoikeustoimeen vedoten voi vaatia kumpi tahansa puoliso tai kuka tahansa, jolle avioliitto aiheuttaa haittaa. Muissa tapauksissa, joissa avioliittoon on solmittu vastoin tahtoa, avioliiton mitätöintiä voi vaatia vain avioliittoon pakotettu puoliso. Mitätöintihakemuksen ajamista voivat kuitenkin jatkaa suoraan alenevassa tai ylenevässä polvessa olevat sukulaiset, perilliset tai adoptoidut lapset, jos hakija kuolee asian käsittelyn aikana.

Puutteelliseen tahdonilmaisuuun perustuvan mitätöintihakemuksen voi panna vireille vain puoliso, joka on solminut avioliiton virheeseen perustuen tai pakotettuna. Hakemuksen ajamista voivat kuitenkin jatkaa suoraan alenevassa tai ylenevässä polvessa olevat sukulaiset, perilliset tai adoptoidut lapset, jos hakija kuolee asian käsittelyn aikana.

Todistajien puuttumiseen perustuvaa mitätöintihakemusta voi ehdottaa ainoastaan syyttäjäviranomainen.

Avioliiton mitätöintihakemus on pantava vireille seuraavasti:

a) Alaikäisen henkilön omasta aloitteesta viimeistään kuuden kuukauden kuluttua täysi-ikäiseksi tulemisesta tai siitä, kun henkilölle, jolta avioliiton solmiminen on ollut kielletty tai joka on ollut siihen kykenemätön psyykkisen terveydentilansa vuoksi, annetaan lupa solmia avioliitto, tai kun tunnetusti mielenterveydeltään häiriintynyt henkilö on parantunut. Kolmannen osapuolen aloitteesta viimeistään kolmen vuoden kuluttua avioliiton solmimisesta, mutta ei koskaan tapauksissa, joissa alaikäisestä on tullut täysi-ikäinen tai kun henkilölle, jolta avioliiton solmiminen on ollut kielletty tai joka on ollut siihen kykenemätön psyykkisen terveydentilansa vuoksi, annetaan lupa solmia avioliitto, tai kun tunnetusti mielenterveydeltään häiriintynyt on parantunut.

b) Kolmen vuoden kuluessa avioliiton solmimisesta, jos toinen puolisoista tuomitaan syylliseksi kumppaninsa aikaisempaan puolisoon kohdistuneeseen henkirikokseen.

c) Muissa tapauksissa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua avioliiton purkamisesta.

Syyttäjäviranomainen voi ehdottaa mitätöintihakemuksen vireillepanoa vain avioliiton purkamiseen asti.

Avioliiton mitätöintihakemusta ei voi panna vireille tai jatkaa voimassa olevan edellisen avioliiton perusteella, ennen kuin kaksinnaimisen ensimmäinen avioliitto on julistettu pätemättömäksi tai mitätöity.

Vastoin toisen tai molempien osapuolten tahtoa solmittuun avioliittoon perustuva mitätöintihakemus on pantava vireille viimeistään kolmen peräkkäisen vuoden kuluttua avioliiton solmimisesta, tai jos hakija ei ollut tietoinen tahdonilmaisun puutteellisuudesta, kuuden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta.

Alun perin puutteelliseen tahdonilmaisuuun perustuva mitätöintihakemus on nostettava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tahdonilmaisun puutteellisuuden päättymisestä.

Todistajien puuttumiseen perustuva mitätöintihakemus on pantava vireille viimeistään vuoden kuluttua avioliiton solmimisesta.

Vireillepanopyyntöön (*petição inicial*) on liitettävä jäljennös avioliittorekisterimerkinnästä ja mahdollisesti (jos hakemuksen perusteena on ikä) jäljennös kyseessä olevan puolison syntymärekisterimerkinnästä.

Kun määräaika vastauksen esittämiselle on umpeutunut, menettelyä jatketaan edellä kuvailtuun normaaliin tapaan.

Mitätöinnin katsotaan raukeavan ja avioliiton olevan pätevä sen solmimispäivästä alkaen, jos ennen mitätöintituomion antamista jokin seuraavista toteutuu:

a) jos avioitumisikä nuorempi henkilö vahvistaa avioliiton väestörekisterissä kahden todistajan läsnäollessa saavutettuaan täysi-ikäisyyden;

b) jos henkilö, jolta avioituminen on kielletty tai joka on kykenemätön solmimaan avioliittoa psyykkisen terveydentilansa vuoksi, vahvistaa avioliittonsa edellisen alakohdan mukaisesti sen jälkeen kun kielto tai kyvyttömyys eivät enää päde, tai mielenterveydeltään häiriintyneen henkilön tapauksessa silloin, kun psyykkinen terveydentila on varmistettu oikeudessa;

c) jos kaksinnaimisen ensimmäinen avioliitto on julistettu pätemättömäksi tai mitätöity;

d) jos todistajien puuttuminen johtuu perustelluista syistä (kuten väestörekisterivirkamiehen hyväksymät syyt), jos toimen toteuttamisesta ei ole epäilyjä.

12 Voiko asian hoitamiseen saada oikeusapua?

Oikeusapujärjestelmää sovelletaan kaikissa tuomioistuimissa ja menettelymuodoissa.

Tarkempia tietoja asiasta on Oikeusapu-sivulla.

13 Voiko avioero-/asumusero-/mitätöintipäätökseen hakea muutosta?

Kyllä, näitä asioita koskevaan päätökseen voi hakea muutosta.

14 Millä tavoin tulee menetellä jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama avioero-/asumusero-/mitätöintipäätös tunnustetaan tässä jäsenvaltiossa?

Mikäli käsiteltävänä oleva tuomio on annettu toisessa EU:n jäsenvaltiossa (Tanskaa lukuun ottamatta), tuomio on tunnustettava muissa jäsenvaltioissa 27 päivänä marraskuuta 2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 mukaisesti.

Tanskassa annettuihin avioerotuomioihin sovelletaan ulkomaisen tuomion tarkistamista koskevaa erityismenettelyä. Hakijan on liitettävä hakemukseen asiakirja, jonka päätöstä pyydetään tarkistettavaksi.

Toisen osapuolen on ilmoitettava 15 päivän kuluessa, mikäli hän vastustaa tarkistamista. Mikäli näin on, hakija voi antaa vastineensa kymmenen päivän kuluessa vastustamisilmoituksen tiedoksiannosta. Kun tosiseikat on esitetty ja kun esittelijä on suorittanut välttämättömiksi katsomansa tarkastukset, asianosaisilla ja syyttäjäviranomaisella on kullakin 15 päivää aikaa esittää vastineensa.

Jotta tuomio voidaan tunnustaa,

- a) tuomion sisältävän asiakirjan aitoudesta tai päätöksen asianmukaisuudesta ei saa olla epäselvyyttä
- b) tuomio on tullut antaa kyseessä olevan ulkomaan lainsäädännön mukaisesti
- c) tuomion antaneella ulkomaisella tuomioistuimella on oltava asiassa lainsäädännön mukainen toimivalta, joka ei loukkaa Portugalin tuomioistuinten yksinomaista toimivaltaa
- d) portugalilaiselle tuomioistuimelle kuuluvassa asiassa voidaan vedota vireällölovaikutukseen tai perustellusti lainvoimaisuutta koskevaan oikeudenkäyntiväitteeseen vain, mikäli ulkomainen tuomioistuin on ilmoittanut asiasta etukäteen portugalilaiselle tuomioistuimelle
- e) asia on saatettu toisen osapuolen tietoon asianmukaisesti ja tuomion antaneen tuomioistuimen alkuperävaltion lainsäädännön mukaisesti, ja oikeudenkäynnissä on otettu huomioon puolustautumisoikeuden ja asianosaisten yhdenvertaisuuden periaatteet
- f) tuomio ei saa sisältää päätöstä, jonka tunnustaminen on selkeästi ristiriidassa Portugalin valtion kansainvälistä yleistä turvallisuutta koskevien periaatteiden kanssa.

15 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan vastustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman avioero-/asumusero-/mitätöintipäätöksen tunnustamista tässä jäsenvaltiossa? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Euroopan unionin jäsenvaltioissa (Tanskaa lukuun ottamatta) annetun avioero-, asumusero- tai mitätöintipäätöksen tunnustamispyyntö esitetään alaikäisten asioita ja perheoikeutta käsittelevälle tuomioistuimelle (*Tribunal de Família e Menores*). Alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin määräytyy sen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella, jonka alueella tuomion tunnustamispyyntö on pantu vireille.

16 Mitä lakia sovelletaan avioeroasiassa silloin kun puoliset eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai ovat eri maiden kansalaisia?

Kansallisen oikeuden lainvalintasääntöjen mukaan avioero- ja asumuserotapauksissa sovelletaan puolisojen yhteistä kansallista lakia. Jos puoliset eivät ole saman valtion kansalaisia, sovelletaan nykyisen yhteisen kotipaikan kansallista lakia. Jos puolisojen kotipaikka ei ole sama, sovelletaan sen valtion kansallista lakia, johon perhe-elämällä katsotaan olevan läheisimmät siteet.

Jos sovellettava laki kuitenkin muuttuu avioliiton aikana, asumus- tai avioerohakemuksen perusteeksi voidaan esittää vain sellainen seikka, jolla oli oikeudellista merkitystä tapahtumahetkellä.

Hyödyllisiä linkkejä

Lisätietoja saa seuraavilta internetsivustoilta:

- [Ministério da Justiça \(oikeusministeriö\)](#)
- [Direcção-Geral da Política de Justiça \(oikeuspolitiikan keskusvirasto\)](#)
- [Direcção-Geral da Administração da Justiça \(oikeushallinnon keskusvirasto\)](#)
- [Direcção-Geral de Reinserção Social \(yhteiskuntaan integroitumisen keskusvirasto\)](#)
- [Instituto dos Registos e do Notariado, I. P. \(kirjaamo- ja notariaattitoiminnasta vastaava virasto\)](#)
- Gabinete para a Resolução Alternativa de Litígios (vaihtoehtoisesta riitojenratkaisusta vastaava yksikkö)
- [Supremo Tribunal de Justiça \(korkein oikeus\)](#)
- [Tribunal da Relação de Coimbra \(Coimbran ylioikeus\)](#)
- [Tribunal da Relação de Évora \(Évoran ylioikeus\)](#)

- [Tribunal da Relação de Lisboa \(Lissabonin ylioikeus\)](#)
 - [Tribunal da Relação do Porto \(Porton ylioikeus\)](#)
 - [Tribunal da Relação de Guimarães \(Guimarãesin ylioikeus\)](#)
 - [Diário da República \(Portugalin virallinen lehti\)](#)
 - [Bases Jurídico-Documentais \(lainsäädäntö- ja asiakirjatietokanta verkossa\)](#)
-

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 30/04/2018